

ชื่อสมุนไพร กระบก

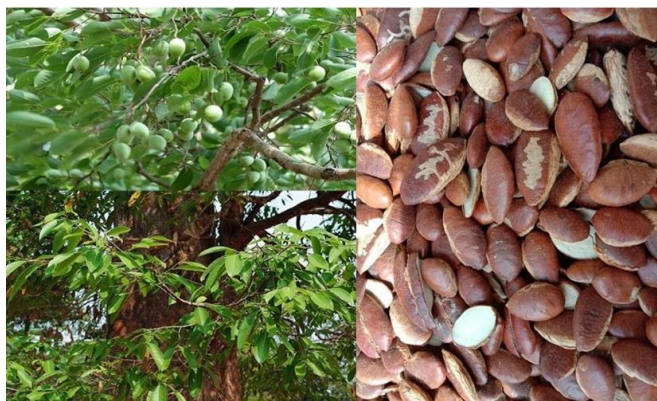
ชื่อวิทยาศาสตร์ *Irvingia malayana* Oliv. ex
A.W.Benn.

ชื่อสามัญ Barking deer's mango, Wild
almond

ชื่อท้องถิ่น มะลิ้น หมักลิ้น (สุโขทัย นครราชสีมา),
ชะอ้ง (ตราด), หลักกาย (สุรินทร์),

ที่มา : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มีน มะมีน (ภาคเหนือ), บก หมากบก หมากกระบก (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ), กระบก กระบก จะบก ตรีบก
(ภาคกลาง), จำเาะ (เขมร) ไม้มีน (ขมุ), เปรี๊ยะต้องเตียง (เมียน), ส้อมั่วลื้อ (ม้ง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ไม้ผลัดใบ ทรงเรือนยอดเป็นพุ่มแน่นทึบ สูงประมาณ 10-30 เมตร ลำต้นเปลือ เปลือกต้นมีสีเทาอ่อนปนสีน้ำตาลค่อนข้างเรียบ โคนต้นมักขึ้นเป็นพูพอน เจริญเติบโตได้ดีในสภาพดินทุกชนิด ในที่กลางแจ้ง ต้องการน้ำและความชื้นปานกลาง ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด

ใบ ใบเดี่ยวติดเรียงสลับกัน ลักษณะใบเป็นรูปไข่หรือรูปรีแกมรูปขอบขนานจนถึงรูปใบหอก ใบกว้างประมาณ 2-9 เซนติเมตรยาวประมาณ 8-20 เซนติเมตร เนื้อใบหนาเกลี้ยงทั้งสองด้าน ขอบใบเรียบ โคนใบมนแหลมหรือเว้าเล็กน้อย สอบเรียวไปทางปลายใบ ปลายใบแหลมทู่ ขอบใบเรียบ มีเส้นแขนงใบประมาณ 8-14 คู่ และมักมีเส้นแขนงปลอมแซมระหว่างกลาง เส้นใบย่อยเป็นแบบขั้นบันได เห็นได้ชัดจากด้านท้องใบ เมื่อใบแห้งจะเห็นเส้นร่างแหชัดทั้งสองด้าน ปลายใบเป็นติ่งมน มีหูใบ หูใบมีลักษณะพิเศษคือ ม้วนหุ้มยอด เรียวแหลม โคนเล็กน้อยลักษณะเป็นรูปดาบ ยาวประมาณ 3 เซนติเมตร

ดอก ออกดอกเป็นช่อตามซอกใบและปลายกิ่ง ดอกมีสีเขียวยอมเขียวอ่อน มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ มีเกสรตัวผู้อยู่ 10 อัน

ผล หรือ ลูก ลักษณะของผลเป็นรูปกลมรี หรือค่อนข้างเป็นรูปไข่ ลักษณะแบนเล็กน้อย คล้ายกับผลมะม่วงขนาดเล็ก โดยผลอ่อนจะมีสีเขียว แต่เมื่อแก่แล้วจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ในผลมีเมล็ดและมีเนื้อหุ้มเมล็ดและ ๆ เหมือนมะม่วง ในผลกระบกมีเมล็ด

เมล็ด ลักษณะเป็นรูปไข่ เมล็ดใหญ่ เป็นเมล็ดเดี่ยว มีเปลือกแข็ง เนื้อในเมล็ดมีเนื้อแบ่งสีขาว และมีน้ำมัน

การนำไปใช้ประโยชน์

เนื้อในเมล็ดมีรสหวานมัน นิยมนำมาคั่วรับประทานเป็นของว่าง มีรสคล้ายกับถั่วลิสง หรือที่เรียกว่า "กระบกคั่ว" เนื้อในเมล็ดเป็นแหล่งอุดมของแคลเซียมและเหล็กชั้นดี จึงช่วยบำรุงกระดูกและฟันได้เป็นอย่างดี น้ำมันจากเนื้อในเมล็ดสามารถนำมาใช้เป็นสบู่และเทียนไขได้ ไม้กระบกเป็นไม้เนื้อแข็งและหนัก มีเสี้ยนตรง

แข็งมาก ไม่แตกแยกเมื่อแห้ง เลื่อยผ่าตัดแต่งได้ง่าย สามารถนำมาใช้ทำเป็นเครื่องมือกลกรรม เช่น ครก ไม้ตีพริก เครื่องสีข้าว รวมถึงสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ใต้น้ำ และยังสามารถนำมาทำเป็นฟืน หรือถ่านที่ให้ความร้อนสูงได้

สรรพคุณทางยา

1. ผลใช้เป็นยาระบาย ช่วยฆ่าพยาธิในท้อง
2. เนื้อในเมล็ดช่วยบำรุงไต
3. เนื้อในเมล็ดมีรสร้อน ช่วยบำรุงเส้นเอ็น แก้เส้นเอ็นพิการ บำรุงไขข้อกระดูก แก้ข้อขัดได้
4. เนื้อไม้ช่วยทำให้เจริญอาหาร บำรุงหัวใจ
5. น้ำมันจากเมล็ดช่วยบำรุงสมอง
6. น้ำมันเมล็ดรักษาโรคผิวหนัง บรรเทาอาการหอบหืด
7. ใบช่วยแก้อาการคันตามผิวหนัง

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, จังหวัดกรุงเทพฯ. (2560). รูปภาพกระบก. สืบค้น 22 มีนาคม 2565, จาก

<http://greenarea.deqp.go.th>

เมตไทย. (2563) กระบก. สืบค้น 22 มีนาคม 2565, จาก <https://medthai.com/กระบก/>